

Redaktørens forord

Dansk Sociologi er tilgængeligt på internettet. Det er der for så vidt ikke noget specielt ved, da det samme efterhånden gør sig gældende for de fleste sociologiske tidsskrifter. Den elektroniske adgang til tidsskriftet giver imidlertid nye søgemuligheder. Man kan bl.a. søge på artiklernes titel og på nøgleord i titlen. I internationale sammenhænge har man imidlertid set en tendens til, at søgefunktionerne i artikeldatabaser og den stadig stigende mængde af publicerede artikler kan have en betydning for, hvordan titler på artikler formuleres. Eksempelvis har Howard S. Becker i et forord til tidsskriftet *American Sociological Review* foretaget en mindre analyse af længden på artiklers titler. Becker fandt, at den gennemsnitlige længde på en titel til en artikel i tidsskriftet i den givne tidsperiode var hele 11.7 ord, og han identificerede tre karakteristika, som, han mener, gør dem måske unødigt lange: 1) de er blevet kolon-iserede dvs., at titlerne består af to versioner af den samme ide (den ene mere generel, fængende eller kreativ end den anden), 2) de oplister variabler (typisk 2-4), som fremstilles i kausalsammenhænge, og 3) de refererer ofte til dataindsamlings- og/eller analysemetoder.

Det er imidlertid ikke en pointe i sig selv, at titlerne på videnskabelige artikler er blevet længere. Det bliver de for så vidt hverken bedre eller ringere af. Men hvor mange ville have læst Erving Goffmans klassiske artikel "On Facework" eller Everett C. Hughes artikel "Mistakes at Work", hvis de som nye artikler skulle opspores gennem søgefunktioner på artikelbaserede databaser? De to artikler har alt i mod sig, hvad angår potentialet for at opnå mange "hits" i databaserne. Titlerne er korte, så der er få søgeord, og ordvalget er skævt ift. gængse sociologiske begreber og termer, der ofte anvendes som søgeord. Hvis man vil have læsere, må man modsat Goffman og Hughes tænke strategisk: hvordan sikrer jeg "hits" på mine artikler?

Bruno Latour har bemærket, at den største frygt for en forfatter ikke nødvendigvis er kritik eller fejlciteringer af ens arbejde. Men det er snarere frygten for, at ens arbejde ikke bliver set og læst. Og da vi som artikelskrivere sjældent er helt klar over, hvad læserne egentligt leder efter, så er den bedste strategi naturligvis at inkludere alt, hvad der kunne have interesse, i titlen. Ud over dette forfængelighedselement som en mulig forklaring, så peger Becker på, at der er en stigende tendens til, at citationer (specielt internationalt) spiller en rolle for en kvantificeret kvalitetsvurdering af forskere, forskningsmiljøer og institutters forskning og dermed for deres status og anerkendelse inden for et givent forskningsfelt. Derfor bliver det pludselig vigtigt, at man inkluderer de rigtige ord i titlen på ens artikel, da det øger sandsynligheden for, at den

dukker op i flere litteratursøgninger, hvilket igen forøger chancen for flere citationer af ens arbejde. Så hvorfor ikke formulere en længere titel, som indeholder flere variabler, indikationer på analysestrategi og metodevalg, referencer til teorier osv., hvis det giver flere læsere, citationer og måske ligefrem forbedrer ens status? Becker gav i øvrigt forordet titlen: "Long-Term Changes in the Character of the Sociological Discipline: A Short Note on the Length of Titles of Articles submitted to the "American Sociological Review" during the Year 2002".

På nuværende tidspunkt er det naturligvis uholdbart at foretage en analyse af titellængderne på artikler publiceret i *Dansk Sociologi*, da adgangen til elektroniske udgaver af tidsskriftet er relativ ny. Ser vi på dette nummer af tidsskriftet, så er forskellighed nok det bedste kendetegn. Der er korte, lange, nogle som falder godt ind under Beckers titelkarakteristika og andre som anvender ord og sætninger, der er kreative, skæve og måske ligefrem nytænkende.

Den første artikel i dette nummer af *Dansk Sociologi* har titlen: "Lokale fællesskaber i senmodernitetens byliv". I artiklen diskuterer *Anja Jørgensen*, hvordan vi skal forstå sociale relationers tilknytning til geografi, hvorledes de påvirkes af geografi, samt hvorvidt vi overser dimensioner såsom lokalt fællesskab og identitet i denne sammenhæng. Indledningsvist fremstiller og diskuterer Jørgensen gængse opfattelser af relationen mellem geografisk lokalitet og fællesskab i det moderne samfund. I forlængelse heraf diskuteres det, hvordan vi kan forstå lokale fællesskaber i det senmoderne byliv. Denne diskussion gennemføres med udgangspunkt i en empirisk analyse af lokale fællesskaber i tre kvarterer i Aalborg by, der oplever at få kvarterfremmede som naboer (nynazister, tidligere hjemløse og sindslidende misbrugere). Jørgensen konkluderer, at i det senmoderne byliv er sociale relationer forbundet med geografiske rum under de særlige omstændigheder, hvor der i konkrete kvarterer opleves (eksterne) trusler mod området her eksemplificeret ved kvarterfremmede. Derudover viser Jørgensen, at nye former for lokalt baserede fællesskaber kan opstå, fordi beboerne føler eller oplever et behov herfor eller provokeres hertil grundet i tilstedeværelsen af de kvarterfremmede.

Ud fra en uddannelsessociologisk vinkel og Basil Bernsteins læringsmodeller foretager *Annette Rasmussen* i artiklen "Rollekonflikter i mødet mellem arbejdsliv og uddannelse" en analyse af, hvorledes virksomheder og deres kortuddannede medarbejdere ser forskelligt på den almene kursusundervisning, som er en del af det senmoderne arbejdsliv, og hun illustrerer hvordan mødet mellem uddannelses- og arbejdslivets forskellige sociale kontekster aktualiserer forskellige læringskontekster. I artiklen argumenterer forfatteren for, at når uddannelse sker som kurser indlejret i arbejdslivet, så kommer roller og interesser fra arbejdslivet til at præge læringens indhold, samt at rollen som både medarbejder og kursist kan skabe konflikter, men også særlige læringsrum.

I artiklen "Det sociale som performativitet – et praksisorienteret perspek-

tiv på analyse og metode“ beskriver og diskuterer *Bente Halkier* og *Iben Jensen* den såkaldte praksisteori, som er under udvikling i den europæiske sociologi. Med reference til den internationale debat om praksisteori og forfatternes respektive empiriske forskningsfelter (forbrugs-sociologi og interkulturel kommunikation) redegør forfatterne først for, hvad en praksisteori er for en størrelse, og dernæst præsenterer de deres egen position inden for praksisteorien – det de kalder et praksisteoretisk perspektiv. I forlængelse heraf argumenterer forfatterne for anvendeligheden af tre elementer ved et praksisteoretisk perspektiv til at løse konkrete empiriske udfordringer inden for deres respektive forskningsfelter. Elementerne er: Den trænedede krop, Agency som krydsfelt og Passende performance. I artiklen konkluderes det, at et praksisteoretisk perspektiv som særlig analytisk optik kan anvendes til at studerer normativitet sociologisk. Anskues praksisser som performative, er det ifølge forfatterne, muligt empirisk at fremanalysere, hvordan mennesker i social interaktion udvikler og bruger gensidigt udviklede reguleringer af deres handlinger. De påpeger, at styrken ved dette teoretiske perspektiv er, at praksisteoretiske forståelser kan tilpasses analytisk til specifikke empiriske forskningsfelter med hver deres eksisterende viden, begreber og videnskabelige diskussioner. Dermed giver et praksisteoretisk perspektiv et særligt blik på det sociale livs udfoldelse i hverdagen. Et blik der kan gøres os som forskere bedre til at se, hvordan vedligeholdelsen af sociale praksisser sker, samtidig med at de skaber rum for social forandring.

Mads Peter Karlsen og *Kaspar Villadsen* diskuterer i den sidste artikel i dette nummer, hvorvidt forfatterne bag sit-com'en "Klovn" har været inspireret af teoretiske pointer hos Goffman, Žižek og Sloterdijk. Det gør de under titlen: "Har Casper Christensen og Frank Hvam læst Goffman – Om rollekompetence, kvindemoral og kynisk fornuft". Gennem analyser af udvalgte afsnit af sit-com'en søger forfatterne at sandsynliggøre denne hypotese ved at anvende nøglebegreber såsom facework, script, sociale ritualer, rollefremførelse, strategisk interaktion, reparationsarbejde, reproduktion af samfundsmoral, oplyst falsk bevidsthed og fetichisme fra førnævnte teoretikere. Med udgangspunkt i sit-com'en identificerer forfatterne tre afgørende tendenser i vores samtid. For det første er den aktuelle socialitet gennemsyret af et sæt "kønnede scripts", som strukturerer den sociale samhandling. For det andet vises det, hvordan moderne individer er underlagt et krav om kontekstbunden rolleaflæsning og rollefremførelse. Og for det tredje argumenteres der for, at sit-com'en fremstiller et særligt træk ved den postmoderne kultur, nemlig den "kyniske fornuft" eller den "oplyste falske bevidsthed". Konklusionen er, at "Klovn" ikke blot er en satire over kønsidentiteter, som moderne mænd har vanskeligt ved at håndtere, men sit-com'en er også en kritik af vores selvbevidste ubehag og vanskeligheder ved at håndtere moralske principper og faste idealer. Dermed bliver "Klovn" også en illustration af de besværligheder, som ligger i de kontinuerlige valg-situationer vi sættes i ift. moralske spørgs-

mål og dilemmaer i hverdagslivet samt vores problemer med at efterleve disse valg.

I essayet "Sociofiktion" stiller *Bülent Diken* og *Carsten Bagge Laustsen* det interessante spørgsmål: Hvad er forholdet mellem filmens verden og det sociale? Eller formuleret som et mere grundlæggende spørgsmål: Hvad er forholdet mellem det sociale og det "fiktive"? Diken og Laustsen argumenterer for, at denne adskillelse, denne ontologiske skelnen bygger på en problematisk virkelighedsopfattelse, og de konstruerer derfor begrebet "sociofiktion", der på den ene side understreger en analytisk adskillelse, men på den anden side indikerer, at det sociale og fiktive så at sige står i forbindelse til og måske ligefrem kontaminerer hinanden. Med andre ord argumenterer de for, at filmen ikke blot kan reduceres til en repræsentation af det sociale, af realiteten, eller blot konstatere at den er en del af realiteten. Derimod påpeger de, at filmen er et billeddannende medie, hvor modstillingen mellem det sociale, det faktiske og det fiktive, det givne og det konstruerede nedbrydes og dermed forandrer det, vi forstår ved henholdsvis det fiktive og det sociale.

Samfundskritikkens karakter, rolle og udfoldelse er efterhånden en tilbagevendende diskussion i det sociologiske felt, og det er også udgangspunktet for dette nummers kommentar. *Bjørn Schiermer* har ligesom mange andre sociologer været til den interessante og velgennemførte Nordiske Sociologkonference i Aarhus i august måned, og hans deltagelse har afstedkommet en kommentar med titlen: "Til Forsvar for kritikken – til sociologkonference i Aarhus". Her diskuterer Schiermer kritikken tilstand ud fra en kultursociologisk position, og han fremhæver, at nok er en kritisk sociologi nødvendig – opmærksomheden mod de negative sider ved den kapitalistiske samfundsmodel skal fastholdes – men han påpeger samtidig, at der er en tendens til, at den rammes af postmoderne problemer: der er få nye positioner at indtage, hvilket afstedkommer afmagt og en tendens til vækst i negativitet og ironisering. Schiermer peger imidlertid på en vej ud. Han argumenterer for, at kritikken skal gå til "tingene i sig selv" og undgå for stram teoristyring og fuldautomatisk kritikmaskineri. Som han selv siger "Alt, hvad der kommer ud af det, er kitsch"!

God læselyst!

Rasmus Antoft